

VOETANGELS EN KLEMMEN

Over *Russula amoenolens* en verwanten

samenstelling Emma van den Dool

m.m.v. Maarten van Vuure, Prins Willem Alexanderlaan 7, 7242 GH Lochem

Met dit artikel over *Russula amoenolens* en verwanten wordt een nieuwe rubriek "Voetangels en Klemmen" gestart. Maarten van Vuure bijt de spits af.

Allemaal maken we wel eens mee dat op NMV-excursies plotseling een stevige discussie losbarst over de identiteit van vrij algemene soorten als *Laccaria bicolor* of *Lepista sordida*.

De discussie gaat dan over welk kenmerk doorslaggevend is. Vooral als een en ander niet microscopisch natrekbaar is, kan de uitkomst van zo'n discussie nogal onbevredigend zijn. Mede omdat jezelf of het groepje mycologen met wie je vaak optrekt, daar al jaren lang een andere 'afspraak' over hanteerde.

Nu, die situaties zullen zich altijd wel blijven voordoen, maar voor een aantal vaak voorkomende discussies op dit terrein is het wellicht aardig deze wat nader in Coolia uit te spinnen. Een rubriek dus om A, AA en AAA-soorten nader onder de loupe te nemen.

De samenstelster van deze rubriek houdt zich aanbevolen voor bijdragen en suggesties op dit terrein.

Russula amoenolens

Veldkenmerken:

Hoed diameter $\pm$ 5 cm, half bolvormig met afgeplatte bovenkant, lang die vorm behoudend, breed (niet grof) knobbelig gegroefd, sepiabruin, omberbruin. Lamellen opvallend regelmatig, dicht bijeen, wittig-crème. Steel meest regelmatig cilindrisch, eerst wit, dan duidelijk asgrauw. Geur van camembert. Smaak eerst "mild", dan zeer scherp.

Verwarbaar met:

Russula pectinatoides, de Onsmakelijke kamrussula, (maar ook met *R. pectinata*, de Bittere kamrussula, en *R. insignis*, de Verkleurende kamrussula).

Russula pectinatoides is veel minder compact, soms zelfs slank; hoed grijsbruin (soms heel bleek grijsbruin), koffiebruin (café au lait), kleur van dode bladeren, ook breed (soms tot het centrum van de hoed) gegroefd of gestreept. Lamellen al gauw vrij ver van elkaar en niet zo mooi "strak". Steel wit en wordt veelal bruinachtig; steelbasis vaak koperrood (zonder gebruik van ammoniak!); smaak wordt na enig proeven een beetje scherp.

Russula pectinata heeft een gele hoed ($\pm$ als van *R. farinipes*), die al gauw roestvlekken vertoont en waarvan het vlees een scherpe smaak heeft. Groeit op iets kalkhoudende lemige bodem. (Slangenburg bij Doetinchem, Oranjewoud bij Heerenveen). Deze soort is zeer zeldzaam!

Russula amoenolens kan nog met *R. insignis* (voorheen *R. livescens*) verward worden. Het kenmerk van *R. insignis* is de gele steelbasis, die met ammoniak koperrood wordt! Deze *Russula* smaakt niet scherp.

Doorslaggevende kenmerken:

Donkerbruine hoed, asgrijze steel, geur van camembert en de na enige tijd kauwen optredende zeer scherpe smaak van het vlees.

Waar nog meer op letten:

Russula amoenolens komt in ons land vooral onder eik voor en wel in groepjes, op zandige, zure grond, tussen gras, maar ook op kale plekken.

Goed afgebeeld en goed beschreven:

Russula amoenolens:

Marchand, A., 1977. Champignons du Nord et du Midi 5: nr. 426.

Bon, M., 1988. Champignons d'Europe occidentale: 78 en 79.

Dähncke, R.M. & S.M. Dähncke, 1979. 700 Pilze in Farbfotos: 481.

Russula pectinatoides:

Marchand, A., 1977. Champignons du Nord et du Midi 5: nr. 428.

Dähncke, R.M. & S.M. Dähncke, 1979. 700 Pilze in Farbfotos: 480.

Coolia 37: 73 - 74. 1994

BIJZONDERE WAARNEMINGEN EN VONDSTEN

Poronia erici in de begraasde duinen van het Zwanenwater

Door moderne landbouwmethodes is veel grasland in Nederland kwalitatief sterk verbeterd en mooi groen geworden. Tegelijk is de rundermest als gevolg van geleidelijke wijzigingen in het dieet van de dieren substantieel enigszins verslapt, terwijl door het steeds vaker inzetten van tractoren het paard op de boerenbedrijven overbodig en derhalve in het Nederlandse landschap steeds zeldzamer is geworden. Deze samenloop van veranderingen lijkt debet aan de gedwongen plaatsing op de Rode lijst van de Speldeprikzwam (*Poronia punctata*) en het is dan ook niet verwonderlijk dat mycologen de hoop nu hebben gericht op begrazingsprojecten in natuurgebieden, waar door de grote grazers een 'wat natuurlijker' mest wordt geproduceerd, die meer geschikt lijkt als substraat voor dit paddestoeltje.

Het moge duidelijk zijn dat ik vorig jaar oktober tijdens een excursie met Chiel Noordeloos en Friedjof van de Bergh in de duinen van het Zwanenwater bij Callantsoog zeer verrast was ineens een Speldeprikzwam te vinden en... niet één, maar enkele honderden verspreid over een groot aantal wijd verspreid liggende 'keutels' van grote grazers! 'Grote grazers', omdat de herkomst van de mest niet kon worden bepaald, doordat in dit deel van het Zwanenwater paarden en runderen door elkaar lopen en hun